

OB KONCU PRVEGA POTOVANJA KENNEDYJEVEGA ODPOSLANCA**POMEN OBISKA AVERELLA HARRIMANA****„Potujoči“ poslanik seznanja evropske zaveznike z zunanjo politiko nove ameriške vlade - Priprave za vrhunski sestanek zahodnih državnikov**

V sredo je prispel v Rim Averell Harriman, »potujoči« poslanik novega ameriškega predsednika Johna Kennedyja. Na svojem potovanju po Evropi je Harriman došel obiskal London, Pariz in Bonn, vmes pa je bil še v Rabatu, prestolnici Maroka, kjer je zastopal predsednika ZDA na pogrebu Mohameda V.

Ni treba posebej poudarjati, da vzbujajo Harrimanovi obiski izredno pozornost po vsem zahodnem svetu in da jih pozorno spremljajo tudi na Vzhodu. Ameriški poslanik se bo v Rimu zadržal predvidoma tri dni in se bo srečal z ministrskim predsednikom Fanfanijem, zunanjim ministrom Segnijem, z ministrom za proračun Pello ter ga bo na koncu sprejel tudi predsednik republike Gronchi.

To Harrimanovo potovanje ima dvojni namen: seznaniti voditelje zavezniških držav s politiko nove ameriške državne uprave in si obenem napraviti natančno sliko sedanjega stanja v štirih najpomembnejših državah zahodne Evrope.

KDO JE HARRIMAN

Sedemdesetletni ameriški diplomat je dober poznavalec evropskih razmer, saj je bil eden najožjih sodelavcev pokojnega predsednika Roosevelta in njegovega naslednika Trumana. Smatrajo ga tudi za izvedenca v vprašanjih, ki zadevajo Sovjetsko zvezo in svetovni komunizem sploh. Harriman je namreč že leta 1941 vodil pogajanja in razgovore s sovjetskimi voditelji in s samim Stalinom ter je bil od leta 1943 do l. 1946 ameriški veleposlanik v Moskvi. V začetku druge svetovne vojne je odločno zagovarjal stališče, da je v boju proti nacistični diktaturi nujno potrebno tesno zavezništvo s Sovjetsko zvezo. Po zmagi nad nacizmom, ko je Stalin pričel jasno kazati svoje imperialistične težnje in je grozila nevarnost, da vsa Evropa preide pod sovjetski vpliv, je pa prav tako odločno zagovarjal ideje in koristi zahodnega sveta ter kot prvi upravitelj »Maršalovega načrta« odločilno pripomogel, da se je v posameznih zahodnih državah obnovilo v vojni uničeno gospodarstvo. Ko je pred osmimi leti prevzela oblast republikanska stranka, je tudi Harriman zapustil svoj položaj v državni upravi. Postal je guverner države New Yorka.

PREDMET RAZGOVOROV

Kot v ostalih evropskih prestolnicah je Harriman tudi v Rimu obrazložil stališče Kennedyjeve vlade o glavnih političnih

vprašanjih, ki danes pretresajo svet. Gre v prvi vrsti za odnose med Zahodom in Vzhodom, za vprašanje atlantskega zavezništva, za Organizacijo združenih narodov, zlasti v zvezi z njenim delovanjem v Afriki, za vprašanje pomoči nerazvitim deželam itd. Važen predmet razgovorov so pa tudi trenutne težave, v katerih se nahaja ameriško gospodarstvo, zlasti v zvezi z novimi nalogami, ki jih je ameriška vlada prevzela v tekmi s Sovjetsko zvezo.

VEČ POZORNOSTI SKUPNIM KORISTIM

Kennedy je doslej že dal jasno razumeti, kako je po njegovem nujno potrebno, da evropske države tako politično kot gospodarsko tesneje sodelujejo z Ameriko pri reševanju problemov, ki zadevajo ves zahodni svet. Saj je že ob prevzemu oblasti med drugim dejal, naj se zavezniške države ne sprašujejo, kaj bo Amerika ukrenila v tem ali drugem vprašanju, temveč naj se raje vprašajo, kaj se bo skupno naredilo v obrambo skupnih koristi.

Odnosi z Zahodno Nemčijo in Italijo

Še pred kratkim so obstajali znaki, da so se odnosi med ZDA in Adenauerjevo Nemčijo nekoliko ohladili. Zdi se, da je temu vzrok v prvi vrsti bojazen današnjih vodilnih zahodnonemških krogov, da Kennedy sklene s Sovjetsko zvezo kakšen sporazum, ki bi škodoval koristim nemškega ljudstva in predvsem njegovim težnjam po ponovni združitvi v enotno državo.

Amerikanci pa očitajo zahodni Nemčiji, da ne prispeva dovolj k stroškom za vzdrževanje ameriške vojske na njenih tleh in predvsem da ne sodeluje pri pomoči nerazvitim državam v takšni meri, kot bi glede na svoje sedanje gospodarsko blagostanje lahko sodelovala.

Vse kaže, da je prav to vprašanje bilo glavni predmet zadnjih razgovorov v Bonnu in obenem glavni vzrok Harrimanovega obiska v prestolnici Zahodne Nemčije. To je dal razumeti sam Kennedyjev odposlanec, ko je ob zaključku obiska v razgovoru s časnikarji med drugim izjavil, da se bo »svobodni svet lahko učinkovito protivil komunističnemu prodiranju v Aziji in Afriki« zlasti s tem, da bo tesneje sodeloval pri pomoči nerazvitim deželam.

Zahodna Nemčija je baje pripravljena sprejeti ameriške predloge, a zahteva, naj ji ZDA jamčijo, da v pogajanjih s Sovjetsko zvezo ne bodo popustile zlasti glede

Amerikanci očitajo zlasti Franciji in Zahodni Nemčiji, da čestokrat dajeta prednost svojim posebnim koristim in s tem škodujeta splošni politiki in skupnim koristim vsega Zahoda.

Prav zaradi učinkovitejše obrambe skupnih interesov je Harriman baje sporočil De Gaulleu, da tudi Kennedy kot že prej Eisenhower odločno nasprotuje, da bi se v okviru atlantskega zavezništva vzpostavil tristranski direktorij, se pravi, da bi vrhovno vodstvo Atlantske zveze prevzeli Amerika, Velika Britanija in Francija. Če bi namreč ugodili tej želji generala De Gaulle, bi gotovo vzbudili veliko negotovanje in odkrit odpor pri vseh ostalih državah — članicah in predvsem pri Zahodni Nemčiji. Jasno je zato, da se na ta način atlantsko zavezništvo ne more okrečiti in ne bo niti moglo v bodočnosti izvrševati tistih, čedalje pomembnejših političnih nalog, ki jih Amerika namerava poveriti omenjeni, nekoč zgolj vojaški zvezi.

Berlina in vprašanja nemškega zedinjenja. O vseh teh problemih pa se bodo verjetno temeljiteje pomenili prihodnjega aprila v Washingtonu, kjer se Kennedy in sodelavci prvič sestanejo s kanclerjem Adenauerjem.

Italijansko-ameriški odnosi niso sicer tako zapleteni, kot tisti med Washingtonom in Bonnom, vendar tudi tu obstajajo nekatera odprta vprašanja. Kot piše del italijanskega tiska, Amerikanci zlasti zato kritizirajo Italijane, ker niso doslej še uporabili nad 3 milijard dolarjev, ki jih imajo na razpolago, in to kljub važnim gospodarskim problemom, ki v južnih predelih države čakajo na rešitev.

Italijanom nadalje očitajo, da niso še uredili socialnega položaja v državi in zlasti da še niso odpravili velikih razlik med južnimi in severnimi predeli države, kar je baje glavni vzrok, da je notranjepolitični položaj države še vedno neustaljen. Italija se končno — kot piše tednik Il Punto v svoji zadnji številki — dovolj ne zaveda, da bo prav politika do nerazvitih držav očiočila, če bo Zahod zmagal v gospodarski tekmi s Sovjetsko zvezo in z ostalimi komunističnim svetom.

Glede na ta očitek se vodilni krogi v državi branijo, češ da Italija po svojih močeh

RADIO TRST A

• NEDELJA, 12. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Pravljica o nedovršenem gradu« (Tončka Curk), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Kronika tedna v Trstu; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Oktet Planika; 15.20 Pojejo Ma ja Gabor in »Duo sa Kvarnera«; 17.00 Tržaški obisk: »Prosek-Kontovel«; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Pri tekla je Veronika, prinesla belo rutico« (Marija Tomazin); 22.00 Nedelja v sportu.

• PONEDELJEK, 13. marca, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Koncert baročne glasbe; 19.00 Postno predavanje — Dr. Pavel Slapar: »Zakaj moderni človek zanikuje Boga«; 20.30 Antonio Smareglia: »Istrska svatba«, opera v treh dejanjih. Simfonični orkester in zbor RAI-TV iz Milana. Približno ob 21.15 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.50 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 14. marca, ob: 18.00 Sola in vzgoja — Danilo Sedmak: Inteligenčni testi in njih uporaba; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Tvoronica sanj, obzornik filmskega sveta; 21.30 Koncert lutista Bruna Tonazzija. Skladbe za lutnjo iz XV. in XVI. stoletja; 22.00 Sprehodi po antičnih gajih — Alojz Rebula: »Arhilohos, lirik v vojaški suknji«.

• SREDA, 15. marca, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Liki in značaji iz opernih del: »Norma« (Igor Rutar); 20.30 »Nikoli ne umreš sam«, drama v štirih dej. (Alfred Andersch - Viljem Zerjal), igrajo člani RO; 22.20 Spevi akvilejskega obreda.

• ČETRTEK, 16. marca, ob: 18.00 Radijska univerza — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladi: »Plin, ki sili na smeh«; 19.00 Širimo obzorja: Svet v katerem živimo: »Oblaki, dež in sneg« (Drago Renar); 20.30 Simfonični koncert orkestra Tržaške filharmonije. Približno ob 21.20 Književnost in umetnost — Martin Jevnikar: »Osem knjig Bevkovega Izbranega dela«. Približno ob 22.25 Znanost in tehnika — Miran Pavlin: »Mesta bodočnosti brez prometnih težav«.

• PETEK, 17. marca, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 18.30 Čajkovsky: Slovanska koračnica, Brkanovič: Sarajevska suita; 19.00 Postno predavanje — msgr. Lojze Škerl: »Mar me hočete tudi Vi zapustiti?« 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.20 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »100-letnica proglasitve kraljevine Italije«; 22.15 Srečanje s slavnimi glasbeniki: »Herbert von Karajan«.

• SOBOTA, 18. marca, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Zavarovanje«, enodejanka (Alain René Lesage - Franc Jeza), igrajo člani RO; 16.30 Kavarniški koncert; 18.00 Sobotna novela — Vinko Beličič: »Predpomlad«; 18.30 Telemann: Die Schulmeister, kantata za basista, mali zbor, godala in čembalo; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Zbor Vinko Vodopivec; 21.00 »Poslednji klic«, radijska drama (Alfio Valdardini - Nada Konjedić), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

12. marca, nedelja, 4. predpostna
13. marca, ponedeljek: Kristina
14. marca, torek: Leon
15. marca, sredo: Klemen
16. marca, četrtek: Julijan
17. marca, petek: Jerica
18. marca, sobota: Edvard

Naročnike, ki niso še poravnali naročnine, opozarjamo, naj to store čimprej. Poravnajo jo lahko ali na upravi lista ali po poštni položnici, ki jo dobe na vsakem poštnem uradu.

Uprava

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 30
Telefon 29-477

Uzakonitev šolstva spet odložena?

Po zadnjih sporočilih iz Rima je uzakonitev slovenskega šolstva spet prišla na mrtvo točko.

Že prejšnjo sredo je poslanec Franceschini, poročevalec vladne stranke v parlamentarni komisiji za šolstvo, načel vprašanje, ki že toliko let čaka na pravilno rešitev. V svojem poročilu je izjavil, da se v načelu strinja s predloženim osnutkom socialističnih poslancev Codignole in Marangona. Postavil pa se je proti dvema točkama, ki sta postavljeni v osnutku in s katerima se strinja tudi naša javnost.

Ta dva dostavka zahtevata raztegnitev šolskega zakona na celokupno slovensko manjšino, torej tudi za Beneško Slovenijo in Kanalsko dolino. Poročevalec Franceschini je zavrnil to zahtevo, češ da se vprašanje uzakonitve tiče samo šol na Goriškem in Tržaškem.

Druga sporna točka je bila, naj bi smeli slovenske šole obiskovati ne samo Slovenci, ki so italijanski državljani, temveč otroci vseh slovenskih družin, ki prebivajo na italijanskem ozemlju, tudi če iz kateregakoli vzroka nimajo še italijanskega državljanstva. Vladni poročevalec je zanikal upravičenost tudi te zahteve.

Komisija se pri prvem zasedanju ni spuščala v bistvo razprave in je to odložila na sejo, ki je bila sklicana za včeraj dopoldne. Nekateri člani poslanske komisije so izrazili mnenje, naj bi se zaradi pojasnil zasli-

šali tudi zastopniki tržaškega in goriškega šolskega sindikata. Odposlanci slovenskih šolnikov so se v torek zvečer že pripravili na pot v Rim. Tedaj pa je nenadoma prispele sporočilo, da je razprava pred komisijo odložena.

Slovenska javnost se sprašuje, kje se je pa sedaj našel tisti vzrok, ki je povzročil, da so se že tolikokrat napovedani razgovori o uzakonitvi slovenskih šol nenadoma odložili.

Šestnajst let že obstajajo te šole. Letos je kazalo, da so vlada in odgovorni krogi le sprevideli, da je treba načeti to vprašanje. Začeli so v postavodajnih organih že razpravljati. Osnutki, spomenice, popravki leže na mizi. Zdaj se pa zopet vse zatakne! Ali se je vlada uklonila pritisku obmejnih nestrpnostev?

Slovensko ljudstvo pričakuje pojasnila in bo vztrajalo v svoji upravičeni borbi.

TITO V BRAZILIJU

Novi brazilski predsednik Quadros je povabil jugoslovanskega predsednika Tita, naj pride še letos na uradni obisk v Brazilijo. Beograjska vlada je vabilo sprejela, ni pa še določen dan obiska.

Predsednik Quadros se je srečal s Titom že leta 1959; takrat je bil še poslanec in guverner v Santosu.

BLAGAJNA SE PRAZNI

Glavni tajnik Združenih narodov Hamarskjöld je že meseca decembra 1. 1960 opozoril države članice, da se blagajna OZN prazni. Do konca februarja so se denarne zaloge izrabile. Dosti članic pa ni svojih obljubljenih letnih prispevkov niti delno pokrilo. Delovanje Združenih narodov pa potrebuje veliko milijonov. Tajnik je objavil proračun za kritje potreb v Kongu, v katere so všteti stroški za mednarodne čete, za pošiljanje živih, zdravih in strokovnjakov. Že samo ti stroški bodo letos znašali 74 milijard lir. OZN pa ima še vse polno drugih potreb, ki jih ne bo mogla kriti, če bodo članice nemarno plačevale članarino.

Averell Harriman

(Nadaljevanje s 1. strani)

že pomaga nerazvitim deželam. Kot primer pa navajajo podatke iz leta 1959, ko je Italija v ta namen skupno potrošila nad 200 milijonov dolarjev, in hkrati opozarjajo na gospodarsko politiko, ki jo država že leta vodi do Somalije, Združene arabske republike, Turčije in tudi Jugoslavije.

ZAHODNI VRHUNSKI SESTANEK

Averell Harriman ni prišel v Evropo na pogajanja. Dospel je, kot smo že v uvodu poudarili, da obrazloži zunanje politične načrte Kennedyjeve vlade in se obenem bolje seznaniti z evropsko stvarnostjo. Nekateri politični opazovalci pa sodijo, da imajo Harrimanovi obiski tudi namen, pripraviti tako imenovani zahodni vrhunski sestanek, na katerem bi Kennedy, Macmillan, De Gaulle, Adenauer in Fanfani skupno določili, kakšna naj bo obramba tistih koristi, ki so skupna vsemu zahodnemu svetu.

SZDL o naši manjšini

Na občnem zboru Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, ki poteka te dni v Ljubljani, se je njen predsednik Miha Marinko v poročilu dotaknil tudi vprašanja slovenske narodne manjšine v Italiji. »Razumljivo je,« je med drugim dejal, »da ne moremo biti neprizadeti,« če se pravice narodne manjšine »omejujejo ali onemogočajo.« Marinko je zahteval, naj se čimprej prično izvajati določila londonskega sporazuma in pri tem poudaril:

»Kongres Socialistične zveze delovnega ljudstva ne more molče mimo najnovejših zaskrbljujočih dogodkov na Tržaškem. Tamkajšnji odgovorni oblastveni in drugi politični krogi bodisi odprto nasprotujejo določbam tega mednarodnega sporazuma ali s svojim ravnanjem prikrito ali 'de facto' temu nasprotovanju pomagajo.«

Na koncu je izjavil, da Jugoslavija dosledno uveljavlja pravice narodnih manjšin, kar se spričo odprte meje lahko vsi prepričajo »tako z desne kot z leve.«

O naši narodni manjšini je na kongresu govoril tudi Ivan Regent. Ta je zlasti grajal stališče, ki so ga v zvezi z italijansko narodno manjšino v Istri zavzeli Vidali in drugi tržaški komunistični voditelji.

OBRTNIKI BODO VOLILI

V nedeljo bodo tržaški obrtniki volili nove delegate za pokrajinsko obrtniško komisijo in delegate za novi upravni svet bolniške blagajne.

To pot so svojo listo prvič postavili tudi obrtniki, ki so včlanjeni v Slov. gospodarskem združenju. Njihovi kandidati so na listi števil 4 in so vsi Slovenci.

Kako je Rim odgovoril Beogradu

Italijanska vlada je v prejšnjih dneh odgovorila na jugoslovanski protest zaradi tržaških izgrediv. Beograjska spomenica se med drugim pritožuje, ker so demonstranti po tržaških ulicah vpili proti Jugoslaviji in sramotili predsednika sosedne države. Pritožuje se tudi, ker rimska vlada še ne izvaja obveznosti, ki izhajajo iz londonskega sporazuma.

V odgovoru, ki ga je v začetku meseca izročil beograjski vladi italijanski veleposlanik Berio, se rimsko zunanje ministrstvo opravičuje zaradi žaljivk na račun Tita in jugoslovanskih narodov. Pripominja pa, da so imeli izgredi v Trstu svoj izvor v odporu tržaškega prebivalstva proti vpeljavi dvojezičnosti. Rimska vlada tudi zagotavlja, da se bo držala ustavnih določb glede varstva manjšine na Tržaškem. Že sami izgredi v Trstu pa naj bi potrjevali namen italijanske vlade, da začne izvajati določbe Posebnega statuta.

Zdaj pa pride jedro odgovora. »Vlada v Rimu«, tako nadaljuje odgovor, »se name-rava držati načela o postopnem izvajanju, prav zato, da se izogne ponovitvi izgrediv in vedno le, če bo tudi italijanska manjšina v bivši coni B uživala enake pravice, kakor so priznane Slovcem v Trstu«.

Pr eden izrazimo svoje mnenje o zgorajni spomenici, moramo povedati, da je odložen tudi napovedani obisk ministra Segnija v Beogradu. Pot italijanskega zunanjega ministra v Jugoslavijo, naj bi bila kronana s podpisom splošnih političnih, kulturnih in gospodarskih dogovorov med obema državama.

Zdaj pa beremo o nameri postopnega uva- janja londonskih določb, da se ne bodo du- hovi preveč razburjali in o odložitvi Segni- jevega obiska na kak 30. februar.

Če se meddržavni dogovori izvajajo po tako počasnih stopnjah, po navadi sploh

Položaj v ladjedelnih

Stavkovno gibanje v tržiških in tržaških ladjedelnih ne kaže, da se bo kmalu končalo. Najbolj se je zaostрил položaj ladijskih kotlarjev, ki so odločeni nadaljevati stavko, ker niso sprejete njihove zahteve. Zdaj je poseglo vmes ministrstvo za delo. Včeraj zjutraj so se zbrali pri podministru Calviju zastopniki sindikatov in podjetij. Ministrstvo je zahtevalo od sindikatov, naj se ustavi stavkovno gibanje, da se bo mogoče v mirnem ozračju pogajati. Delavstvo je v dokaz dobre volje sklenilo, da trenutno pristane na ta pogoj. Kljub tem naporom so pa na obeh straneh črnogledi, da bi prišlo kaj kmalu do take rešitve, ki bi zadovoljila obe strani.

ZA VOJNE UPOKOJENCE

Dne 3. marca je finančna komisija po slanske zbornice sprejela zakonski predlog o pokojninah in invalidninah bivših pripadnikov avstrogrške vojske, ki so zdaj italijanski državljani. Predlog je bil že potrjen v senatu in bo takoj stopil v veljavo.

Določbe italijanskega vojnopokojninskega zakona z dne 10. avgusta 1950 in dodatki z veljavnostjo od 25. maja 1958 dalje bodo prišli v poštev tudi za zgoraj omenjene vojne pokojnine.

ne pridejo do zaključka. Morda so pa bolj odkriti Bartolijevi krogi, ki pravijo, naj se londonski dogovor kratko in malo raztrže in vrže v koš.

SOVJETSKI MIROVNI PREDLOGI

Sovjetska vlada je v drugi polovici prejšnjega meseca poslala nemški vladi v Bonnu posebno spomenico za sklenitev mirovne pogodbe. V poslanici je rečeno, da je treba ločiti vprašanje mirovne pogodbe od vprašanja združitve vse Nemčije in od razorožitve. Če se hočeta obe vprašanji hkrati reševati, pravi, da se bo zadeva samo zavlačevala. Obdolžuje tudi nemško zvezno vlado, da se trdovratno brani pred vsakim zblizanjem in sodelovanjem z Vzhodno Nemčijo.

Moskva predlaga, naj se zapadni Berlin proglasi za svobodno mesto, v katerem bi imela zapadna Nemčija zagotovljene svoje koristi. Če pa ne bo vlada v Bonnu pristala na te ponudbe, se bo sama oropala vseh možnosti, da bi v zapadnem Berlinu ohranila svoj položaj.

Kot se vidi, pritiska sovjetska vlada z mirovnimi ponudbami na Nemčijo, da zrahlja njene vezi z zapadom.

AFRIŠKA KONFERENCA

V palači maroškega kralja Hasana II. so se brž po pogrebu sultana Mohameda zbrali k severnoafriški vrhunski konferenci: kralj Maroka, predsednik Tunizije Burgiba ter ministrski predsednik alžirske odporiške vlade Ferhat Abas. Po razpravah, ki so trajale eno celo noč, so vsi trije predstavniki atlaških držav izdali skupno poročilo.

V prvem delu poudarjajo, da so odstranjene vse ovire za pogajanja med Francijo in alžirsko vlado, ki naj pripeljejo Alžirijo do popolne neodvisnosti. Izjava temelji na poročilih Burgibe, ki se je pred nekaj dnevi razgovarjal s francoskim predsednikom De Gaullem. Razgovor je bil, kot smo že pisali, uspešen. Zato je tuniški predsednik tudi naslovil po radiu poziv na alžirske domoljube, naj tudi sami doprinesejo svoj delež, da se vojna v Alžiriji konča in naj se udeleže pogajanj. Vendar se zdi, da še niso vse ovire odstranjene, ker zahtevajo v Parizu, naj Alžirci prej odložijo orožje, potem pa bodo šele sedli k zeleni mizi.

Trije severnoafriški »veliki« so v drugem delu obvestila potrdili svojo trdno odločitev, naj čimprej pride do utrditve enotnosti Velikega Maghreba, se pravi do politične, gospodarske in kulturne povezave svobodnih držav Maroka, Alžirije in Tunizije.

Če bo poskus uspel, bo vsa Severna Afrika od Atlantika do Libije predstavljala politično enoto.

TRŽAŠKI VODOVOD

Pri spodnjem toku Soče bodo kmalu začeli s pripravami za gradnjo velikega vodovoda, ki bo oskrboval Trst s pitno vodo. Stalno naraščanje potrošnje vode je dosedanja vodovod komaj zmagoval. Nastala je nevarnost, da bo v prihodnjih letih začelo zmanjkovati vode, ki jo črpajo iz Brojnice in iz Timava. Občinski odbor se je za za- devo že pobrigal pri ministrstvu za javna dela. Minister Zaccagnini je zagotovil, da bo večji del stroškov prevzela vlada. Vsa dela bodo stala nad pet milijard lir.

Obmejni promet med Italijo in Jugoslavijo

Mali obmejni promet bo zaradi parkljevke in slinavke še nadalje zaprt, in sicer do 16. marca. Tako je sklenila posebna mešana komisija, ki se je včeraj zjutraj posvetovala na bloku pri Škofijah. Zdravstvena komisija si je bila edina v tem, da se kužna bolezen kljub cepljenju in obrambnim ukrepom še ni zatrla. Italijanski zastopniki so predlagali, naj bi zaprli prehode samo pri Bazovici, kjer obstaja še nevarno kužno središče, drugi prehodi pa naj bi bili odprti zaradi nujnih spomladanskih del na polju. Predlog pa ni bil sprejet. Na jugoslovanski strani so namreč živino brž vso cepili, medtem ko na italijanski strani, zlasti v goriški okolici, cepljenje še traja. Prosti pa ostanejo prehodi s potnimi listi in po morju.

Živinozdravniki so se tudi domenili, da bodo odslej vsako leto dvakrat cepili vso živino v širokih pasovih na obeh straneh meje.

ZA ZAŠČITO ŽIVALI

Pred dnevi so dijaki vseh italijanskih srednjih šol pisali naloge, v katerih so obravnavali vprašanje zaščite živali. V Italiji obstaja posebna ustanova za zaščito živali — ENPA — ki je razpisala natečaj za najboljše naloge o že omenjenem vprašanju. Natečaja so se udeležili tudi dijaki slovenskih šol.

ENPA je bila ustanovljena že pred drugo svetovno vojno. Leta 1954 pa je izšel poseben zakon, ki je ustanovi omogočil še večji razmah. Tako je bila v njenem okviru organizirana posebna nadzorna služba, da se preprečita trpinčenje in nepotrebno pobijanje živali.

SPET NOVA REPUBLIKA

Politični zemljevid Afrike bo kmalu kazal prav toliko raznih barv kot v srednjem veku fevdalna Nemčija, ki je bila razdeljena na 380 držav. K dosedanjim afriškim državam se bo pridružila še južnoafriška republika. Dne 1. maja bo ta dežela postala povsem svobodna. Doslej se je uradno imenovala Južno-afriška zveza. Njen državni poglavar je bila angleška kraljica, katero je zastopal generalni guverner. Od maja dalje pa bo to veliko ozemlje popolnoma neodvisno z lastnim državnim predsednikom. Volili ga bodo člani parlamenta za dobo sedmih let.

Glavno mesto Južnoafriške republike bo Capetown. Vlada bo pa imela svoj sedež v Pretoriji. Republika bo ostala v tesnih zvezah z nekdanjo državo matico.

VAJENIŠKA DOBA

Kot starostna doba, ko je smel vajenec stopiti v službo, je dosedaj veljalo 14. leto. Zdaj pa pripravlja ministrstvo za delo neke spremembe. Predlagalo bo, da sme vajenec šele s 15. letom v službo. Kot razlog se navaja, da se mora mladina prej dobro pripraviti v šoli in strokovno za svoj bodoči poklic.

Danes se uči v središčih za strokovno obrtno izobrazbo 150.000 mladeničev; 700.000 jih je pa začelo vajeniško dobo brez vsake strokovne priprave. Razlika v sposobnosti je med obojimi zelo vidna. Zato bodo morali vsi vajenci vsaj eno leto hoditi na izobraževalne tečaje za praktični pouk.

Tržaškega

NAGRAJENI KMETOVALCI

V prostorih tržaške Trgovinske zbornice so v nedeljo razdelili nagrade kmetovalcem, ki so se odlikovali na natečaju za dvig kmetijske proizvodnje. Na slovesnosti, kateri so prisostvovali številni oblastniki, sta kratko spregovorila ravnatelj kmetijskega odseka pri generalnem komisariatu dr. Piccoli in kmetijski nadzornik dr. Perco. Ta je poudaril, da zaslužijo nagrajeni kmetovalci še posebno pohvalo, ker so z umnim in požrtvovalnim delom znali korenito zboljšati svoja zemljišča in s tem dvigniti kmetisko proizvodnjo, čeprav se njih zemlja nahaja na Krasu in je že po naravi skopa.

Nagrajeni so bili sledeči kmetovalci: Karel Štolfa iz Saleža (prejel je 150 tisoč lir in diplomu); po 100 tisoč lir in diplomu sta prejela Francesco Rosin iz S. M. Magd. Spodnje in Karel Pernarčič iz Medje vasi; po 75 tisoč in diplomu sta dobila Karel Legiša iz Devina in Giovanni Parovel iz Zindisas, po 50 tisoč in diplomu pa so prejeli Just Vodopivec iz Koludrovice, Dušan Milič iz Zagradca in Zofija Ražem iz Bazovice.

Odlikovanim kmetovalcem za uspeh iskreno čestitamo.

Sempolaj:

PRIHOD NOVEGA DUSNEGA PASTIRJA

V nedeljo bo uradno prevzel dušnopastirsko službo v šempolajski fari novi župnik g. Mirko Mazora. Pred cerkvijo ga bo ob 9.30 sprejel devinski dekan g. Ivan Kretič in nato bo sv. maša. Kar zadeva župnišče, ki je, kot smo že poročali, v zelo slabem stanju, smo zvedeli, da je občina dala na razpolago en milijon lir iz gospodarskega načrta za popravljala dela. Načrt bo izdelal Tehnični urad v Trstu. Slišali smo nadalje, da bo tudi škofija nekaj pripomogla za obnovo župnišča. Zaželeno bi pa bilo, da bi se ta dela čimprej izvedla, tako da bi novi župnik čimprej imel dostojno stanovanje.

Mavhinje:

TELEFON IN DRUGI VASKI PROBLEMI

Na torkovi seji občinskega sveta je svetovalec Ludvik Pipan iz Mavhinj iznesel vrsto vprašanj, ki zadevajo njegovo vas, in ki bi jih bilo treba čimprej rešiti. Najprej je poudaril, da iznaša določena vprašanja v začetku prvega zasedanja občinskega sveta, ker ne želi, da bi volivci iz Mavhinj spet lahko trdili, da se upravitelji zanimajo za njihove potrebe samo pred volitvami. Tako je opozoril občinsko upravo, da so Mavhinje že od Novega leta brez telefona, kar predstavlja za vas veliko škodo. Če se ta problem čimprej ne uredi, obstaja nevarnost — je dejal svetovalec Pipan — da podjetje Telve odstrani tudi kole in žice, tako da bodo še večji stroški, če se bo hotel ponovno napeljati telefon v vas.

Svetovalec je nato poudaril, da bi bilo tudi potrebno nekoliko popraviti cesto proti obmejnemu prehodu pri Gorjanskem. Te poti se poslužujejo domačini in številni izletniki ter se lahko zasilno uredi z nekaj tovrstnimi gramozom. V zelo slabem stanju je tudi vaška pot od otroškega vrta do go-

stilne Terčon, ki je tudi edina neasfaltirana cesta v vasi. Svetovalec Pipan je zatem opozoril upravo, da bi bilo potrebno čimprej odstraniti odpadke in drugo nesnago ob cesti v bližini vojašnice finančnih stražnikov.

V vasi, je zaključil zastopnik iz Mavhinj, obstaja še vrsta drugih problemov, a vaščani bodo zadovoljni, če se bodo postopno pričela reševati vsaj zgoraj omenjena vprašanja.

Župan je pri tem dejal, da bo na vsa postavljena vprašanja odgovoril pristojni odbornik na prihodnji seji. Pripomnil pa je, da takšni problemi obstajajo tudi po drugih vaseh in da občina napravi, kar je v njeni moči, da se rešijo. Kar zadeva telefon, je dejal, da občinska uprava nima nobene krivde, če ne deluje že od 1. januarja tega leta. Obljubil pa je, da se bo uprava za zadevo ponovno zanimala.

Trebče:

TRAGICNA SMRT

Zadnji ponedeljek je 75-letni kmetovalec Stefan Kralj iz Trebče odšel z doma ter se napotil proti nekemu travniku, kjer je nameraval izvršiti določena dela. Zdi se, da mu je iznenada postalo slabo in da je treščil na tla ter se pri tem hudo udaril v glavo. Slučaj je hotel, da je med listje in travo tedaj padel tudi cigaretni ogorek, tako da je nastal požar. Plameni so oplazili in hudo ožgali tudi Kralja.

Nesrečnega moža sta našla trebenska dečka Bogdan Čuk in Teodor Možina, učenca Industrijske šole na Opčinah. Takoj sta stekla v vas in o dogodku obvestila policijo. Zdravnik je nato ugotovil, da je Kralj umrl zaradi udarca ob skalo in ne zaradi opeklin.

Naj počiva v miru. Sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

OBCNI ZBOR KMECKE ZVEZE

V nedeljo je bil v Trstu občni zbor Kmečke zveze. Po obširnem poročilu zveznega tajnika ing. Pečenka in zanimivi razpravi je bilo izvoljeno novo vodstvo. Za predsednika je bil ponovno izvoljen g. Jože Škrk iz Trnovice, ki vodi Kmečko zvezo že od njene ustanovitve pred 11 leti.

Od predlogov in sklepov je treba zlasti omeniti, da bo zveza razširila svoje delovanje tudi na Goriško.

Zgonik:

OBCINSKI PRORACUN ODOBREN

Na seji občinskega sveta, ki je bila v soboto, so svetovalci med drugim odobrili proračun tekočega leta. Svet je v glavnem potrdil predlog upravnega odbora, le da je med izdatke vložil postavko 300 tisoč lir, ki bo služila za izvedbo ljudskega štetja. Proračun izkazuje nekaj nad 10 milijonov lir dohodkov in nekaj nad 30 milijonov izdatkov, tako da znaša primanjkljaj, ki naj ga krije država, 20 milijonov in 217 tisoč lir.

Od ostalih vprašanj omenimo predlog, da se uredi dohod na pokopališče v Zgoniku in da se primerno razsvetlita spomenika padlim borcem v Zgoniku in Saležu. Spreženo je bilo tudi vprašanje kmetijske šole v Zgoniku, ki naj se čimprej ustanovi, in

problem cene vodi za kmetijske potrebe, ki je danes previsoka.

Nekateri svetovalci so se pritožili, da so ceste in vaške poti umazane in da jih bi bilo treba zato vsaj dvakrat na leto temeljito počistiti.

Nabrežina:

OBCINA PRED DRZAVNIM SVETOM

Na redni torkovi seji nabrežinskega občinskega sveta sta najprej odbornika Markovič in Colja odgovorila na vprašanja, ki jih je na prejšnji seji postavil svetovalec Drago Legiša. V zvezi z epizootijo slinavke in parkljevke je Markovič poročal, da je bilo na ozemlju konzorcija za živinozdravniško službo doslej cepljenih 948 goved. Cepljena so bila najprej goveda v občini Repentabor in nato goveda v Medji vasi, Devinu in Štivanu, se pravi v predelih, ki mejijo s tržaško in tržiško občino, kjer bolezen še vedno razsaja. Zato so morda kakšni kmetovalci iz srednjih vasi devinsko-nabrežinske občine imeli vtis, da se ni cepila ali da se prepočasno cepi živina proti slinavki in parkljevki. Odbornik je tudi po trdil vest, da na ozemlju občine in konzorcija doslej niso zabeležili nobenega primeru te hude kužne bolezni.

Kar se tiče običajnega spomladanskega čiščenja v Sosljanu in Devinu, je odbornik Colja obrazložil, da bo občina poskrbela, da se sredi tega meseca izvede splošno čiščenje poti in cest v omenjenih dveh naseljih ter tudi v Štivanu in obeh begunskih naseljih. Občina je tudi odredila, da se posadi nekaj dreves in lepotečnega drevja.

Župan je nato predlagal, naj se tako spreмени dnevni red, da bi svetovalci lahko razpravljali o sklepu upravnega odbora, da se občina s pomočjo odvetnika F. Tončiča brani pred državnim svetom v tožbi, ki jo je proti občini vložil neki zasebnik iz Trsta. G. Furlan je predlog utemeljil, češ da je zadeva nujna, ker 20. t. m. zapade rok, do katerega občina lahko vloži priziv.

Gre pa za sledečo zadevo. V bližini devinskega portiča se nahaja zemljišče, na katerem je s pomočjo Selada (občina) svoj čas uredila prostor za pristajanje avtomobilov. To zemljišče je bilo last devinskega princa, ki pa ga je lepega dne prodal nekemu Tržačanu. Skupno je 570 kv. m zemljišča, na katerem je novi lastnik nameraval zidati vilo. Občinska gradbena komisija pa je prošnjo za gradnjo odbila, češ da regulacijski načrt predvideva v tistem kraju najmanj dva tisoč kv. m zemljišča za gradnjo kateregakoli poslopja. Proti temu sklepu je prosilec vložil priziv na državni svet. Svoje stališče utemeljuje zlasti s tem, da regulacijskega načrta še ni odobrilo pristojno ministrstvo in da njegova določila še niso izšla v Uradnem listu. Zato niso za vsakega državljana obvezen zakon.

(Nadaljevanje na 5. strani)

OBVESTILO

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov sporočata vsem članom, da 31. marca zapade rok za izpolnjevanje davčne prijave VANONI.

Kot vsako leto bosta tudi letos KZ in ZMP izpolnjevali te prijave. Zato vabimo prizadete, da se zgledajo v uradih KZ in ZMP v ul. Geppa 9 vsak dan od 8.30 do 13. in od 15. do 18. ure razen v soboto popoldne.

S seboj naj prinesejo obrazec »VANONI« in lanskoletne davčne karte.

Tajništvo KZ in ZMP

KAM JE SEL DENAR?

Na zadnji seji občinskega sveta so svetovalci med drugim govorili o vprašanju, ki ga je na župana naslovil socialni demokrat prof. Zucalli. Ta se je zanimal, kam je šel denar (kakih 10 do 13 milijonov lir), ki se je nabral od prispevkov trgovcev na debele. Ti so namreč od marca 1960 dalje plačevali po 10 lir od litra semenskega olja. Vsota je bila dana na razpolago županu za dobrodelne namene. Župan je odgovoril, da imajo svetovalci vso pravico vedeti, kam se je obrnil občinski denar. O tem kajpak nihče ne dvomi, zato je bilo županovo pojasnilo kar nekam odveč. Dr. Bernardis je pojasnil, da je velik del milijonov nakazal Goriški telovadni zvezi (Unione Ginnastica Goriziana) za zidavo nove telovadnice. Temu namenu pa se je eden izmed veletrgovcev uprl in je ustavil svoje prispevke, češ da ne bo pomagal zidati telovadnice zasebnim društvom.

Nato se je župan odločil, da pokloni ostale milijone jezuitom v Gorici, da si postavijo novo poslopje za svoj prosvetni dom »Stella matutina«. Opravičil se je, da jih je bilo bolje obrniti v ta namen, kakor pa da bi jih zopet vrnil trgovcem. Socialdemokratski zastopnik se pa ni strinjal z županom in je bil mnenja, da bi bilo bolje podpreti občne koristne ustanove, kot je n. pr. Zeleni križ, ali pa ustanoviti podpore za revne dijake. Tudi večina svetovalcev je bila mnenja, da je treba ta denar potrošiti za ustanove, ki so v korist vsem občinarjem.

STMAVER

Obiskovalci, ki so za praznik sv. Valentina prišli k nam na izlet, so marsikatero pikro pripomnili na račun naših cest. Goriški župan je že večkrat glasno oznanil željo, naj bi Štmaver postal izletniška točka za goriške meščane. Izletniki so pa kar s strahom gledali, kako se udara cesta na ovinku pod cerkvijo. Kar cel plaz je zgrmel globoko v Sočo. Zdaj se je pa občina le odločila, da bo nevarni ovinek popravila. Ta del poti bodo morali podpreti ali tam celo zgraditi oporni most, da ne bo že pri prihodnjem slabem vremenu spet vse zdrknilo navzdol.

Lepe nedelje kar naprej vabijo številne obiskovalce na naše položne rebri. Odprta je tudi nova osmica pri Kacafurovih, ki je nastavila sode že za praznik, a ni prejela ob času točilnega dovoljenja. Žejni pivci bodo pa sedaj izkazali tem večjo čast do bri šentmaverski kapljici.

SOVODNJE

Prejšnji teden se je naš občinski svet zbral na sejo. Razpravljali so o občinskem živinozdravniku. Prišel je do sklepa, da izstopi iz veterinarskega konzorcija, ker goriška občina noče vpoštovati pri višini prispevkov sorazmernega števila prebivalcev. Sovodnje, Števerjan in Gorica so združene v živinozdravniški konzorcij in je torej pravilno, da so dajatve za živinozdravniška sorazmerno odmerjene po številu občinarjev.

Drugi važni predlog, ki zanima vso javnost, so pa nova imena za ceste v Sovodnjah in v pripadajočih vaseh Rubije, Gabrije, Peč in Rupa. Svet je sklenil, naj se glavna cesta skozi vas imenuje »Simon Gregorčičeva cesta«. Cesta, ki pelje z rubijskega mostu na postajo, naj bi nosila ime »Cesta Lojzeta Bratuža«. Vaški klanec pa po

farnem zavetniku sv. Ivanu. Pot proti vasi pa bo postala »cesta 1. maja«. Nova ime na bo seveda morala odobriti prefektura.

POSLOVILNA PRIDIGA

V nedeljo se je v travniški cerkvi poslovil od svojih vernikov pri maši ob deveti uri g. Mazora. V krasno izklesanem in pesniško navdahnjenem govoru je vzel slovo od svojih zvestih, dolgoletnih poslušalcev. Naročil jim je za slovo, naj ljubijo Boga, svojega bližnjega brez razlike in svojo narodnost. Mnogim navzočim so se zalesketale solze v očeh, ko je dušni pastir govoril zadnje besede.

G. Mazori ponovno želimo, da bi tudi med novimi župljani našel toliko iskrenih src!

ODLIKOVANI KMETOVALCI

V nedeljo dopoldne so v občinski sejni dvorani razdelili nagrade in odlikovanja kmetovalcem, ki so se izkazali v lanskem letu. Skupna vsota vseh nagrad je znašala 2.350.000 lir. Diplome in odlikovanja so prejeli tudi goriški udeleženci 10. vinske razstave v Sieni in 19. državne sadjarske razstave v Veroni.

Nagrajena sta bila vsak s 25.000 lirami tudi Klanjšček Aleksander in Drufovka Karel z Oslavja kot udeleženca pokrajinskih tekem kmečke mladine. Zlato svetinjo za sadjarstvo je prejelo kar dvanaest naših znanih posestnikov iz Brd in števerjanske občine. Ti so: Stanko Klanjšček, Ciglič Ivan, Štekar Bruno, Humar Anton, Komjanc Aleš, Pintar Anton, Štekar Anton, Lango Štefan, Muzič Ivana, Juretič Valentin, Grauner Karel, Planišček Karel.

Za vzgledne zelenjadne vrte so pa bili odlikovani ti-le naši kmetovalci: Pavlin Angel, Pavletič Jože, Marvin Mirko, Brajnik Dušan, Lutman Leopold in sestre Brajnik, vsi iz Štandreža.

Dogodek dokazuje, da so slovenski okoličani še vedno marljivi in vzorni kmečki gospodarji, ki tudi znajo izboljševati svojo zemljo.

ŠTANDREŽ

V nedeljo popoldne sta se vozila na motorju po zgornji cesti proti Štandrežu prijatelja Oskar Juren, 21-letni elektricist iz Gabrij, in 33-letni Stanko Kovic iz Štandreža. Ta je sedel zadaj. Med vožnjo sta podrsala ob avto, katerega je vozil mehanik Damijan Češčut iz Sovodenj. Zadosti je bilo! Motociklista sta zletela na tla ter se precej potolkla. Oba so prepeljali v bolnišnico. Ozdravela bosta menda v enem tednu. Kdo je trčenje zakrivil, ugotavlja cestna policija.

VRH SV. MIHAELA

Dne 18. februarja sta praznovala na Vruhu zlato poroko (— ne navadno, kot smo napačno bili obveščeni —) gospa Marija Devetak in Černic Jožef. Pri hiši se pravi po domače pri Mrtinevih. V družbi sorodnikov in prijateljev sta si v domači cerkvi obljubila zvestobo še za vsa leta, ki jih bosta skupaj preživela. Bog daj, da bi jih še dosti! Slavljenca sta znana kot zavedna Slovenca. Vzgojila sta deset članov v dru-

Iz Goriške

žini. Černic Jožef je še znan kot nekdanji domači lovec in vesel šaljivec.

Oba »novica« sta od prvega dne poroke, tam v daljnem letu 1911, trdo delala. Oče Jože je že kot mlad fant ril kamenje po kraških javah. Potem je delal pri Cotiču v Sovodnjah. Nazadnje je pa na svojo roko klesal in brusil kamenje skoraj do zadnjih let.

Krepkemu paru želimo tudi mi še dosti let mirne in spokojne starosti.

SESTANEK ŽUPANOV

V ponedeljek popoldne so imeli na sedežu naše občine važen sestanek. Goriški prefekt Nitri je sklical na razgovor župane slovenskih občin: iz Sovodenj, Števerjana in Doberdoba. Prefekta, ki je sestanku predsedoval, sta spremljala podprefekt Palisi in vodja računskega urada Sardelli. Na zborovanju so razpravljali o upravnem in gospodarskem položaju naših občin. Dotaknili so se tudi javnih del, ki so nujno potrebna, da se uresničijo v korist občinarjev.

RUPA — PEČ

Pred kratkim smo poročali o rupenskem mešanem zboru. Veseli smo mladih pečanskih fantov, ki prihajajo k rupenskemu pevskemu zboru vežbat svoje glasove. Na žalost pa moramo ugotoviti, da je nekaj pevcev že izostalo; zato so ženske v večini. Vendar upamo, da bo zbor po nekaj letih presledka zopet zapel naše lepe pesmi na tržaški radijski postaji, kar bo v ponos naši mali vasi.

Ko govorimo o rupenskem pevskem zboru, ne smemo pozabiti tudi na naš bližnji pečanski moški zbor, ki ga vodi energični Ivanček. Parkrat je že nastopil na radijski postaji v Trstu in v Kopru s prav lepim uspehom. Pričakujemo, da ga bomo kmalu spet slišali. Želimo mu tudi, da ne bi omagal, ampak da bo s podvojeno močjo nastopil.

SOLKANSKO POLJE

Zadnji dan februarja sta stopila v Trstu pred oltar gdč. Olga Bavdaž in g. Lojze Kamenšek. Nevesta je doma s Solkanskega polja v Gorici iz znane Bavdažev rodbine. Do pred nekaj meseci je bila upravnica našega lista v Gorici. Novemu paru želimo mnogo sreče in božjega blagoslova v novem življenju.

Nabrežina

(Nadaljevanje s 4. strani)

Ker to vprašanje ni bilo na dnevnem redu torkove seje, so svetovalci dr. Škerk, dr. Floridan in D. Legiša bili za to, da se o njem razpravlja prihodnji torek. Ker pa so drugi vztrajali, naj se problem takoj reši, je D. Legiša predlagal, naj se imenuje komisija izvedencev, ki bo zadevo temeljito proučila ter sestavila natančen predlog za občinski svet, ki se zaradi nujnosti vprašanja lahko še ta teden skliče na izredno sejo.

Župan in drugi svetovalci pa so zatrjevali, da gre za načelno vprašanje in da je treba vsekakor braniti določila regulacijskega načrta, ne glede na to, kakšen bo izid tožbe. Pri glasovanju je ta predlog bil sprejet z večino glasov.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

U obrambo Mohorjeve družbe v Celju

V predzadnji številki goriškega Katoliškega glasu ocenjuje neki kritik knjižni dar celjske Mohorjeve družbe za leto 1961 in pride pri tem do pesimističnega zaključka zlasti glede koledarja. V njem pogreša sestavkov, ki bi potrdili katoliški značaj te častitljive najstarejše slovenske knjižne družbe in založbe. Le enkrat je zasledil v njem izraz »krščansko občestvo«. Članek se konča z besedami: »Vsled tega se krščanski človek upravičeno vprašuje, ali je še dobro, da Mohorjeva družba v Sloveniji izdaja knjige ali ne. Kajti takšen, kot je letošnji koledar, je živa podoba tistega krščanstva, ki so si ga zamislili patriotični duhovniki ob odobravanju Parizije.«

Ne mislimo zanikati piscu članka pravice, da izreče svojo sodbo o publikacijah katoliške knjižne družbe, za kar je tembolj upravičen, če je duhovnik. Vendar se nam zdi, da ni pravičen do Mohorjeve družbe v Celju. Njegova ostra kritika bi bila upravičena morda v drugih, predvojnih razmerah, ko je bila celjska Mohorjeva družba lastnica najmodernejših tiskarne v Sloveniji za tiskanje knjig in je razpolagala z velikim, visoko kvalificiranim štabom urednikov in sotrudnikov ter s primernim premoženjem, da je lahko svoj vsakoletni knjižni dar — in vse drugo, kar je zraven tega še izdajala — nudila v kar najbolj izbrani obliki in s pretehtano, skrbno izbrano in urejeno vsebino.

EDINA KATOLIŠKA ZALOŽBA

Danes pa Mohorjeva družba nima več lastne tiskarne. Za svoje knjige mora iskati možnosti natisa v vseh mogočih tiskarnah od Kopra do Murške Sobote. Še hušje je z njenim uredniškim štabom. Mnogih ljudi ni več ali so se iz tega ali onega razloga odtujili družbi, mnogi tudi iz malenkostnih in nesimpatičnih razlogov, ki bi jih lahko strnili v besedo »oportunizem«. Tisti, ki so ostali, imajo tem več dela, skrbi in odgovornosti. Zavedajo se, da je Mohorjeva družba edina pomembna katoliška založba v Sloveniji in pravzaprav v Jugoslaviji sploh. Vedo, kako zelo je potrebna slovenskemu ljudstvu, ki se še ni odreklo krščanski miselnosti. V dokaz, kako zelo vise ljudje na svoji Mohorjevi družbi, so ji podatki, da je kljub vsem stiskam za tiskarno, papir, primerne rokopise in vse drugo ponižna Mohorjeva družba še vedno največja slovenska knjižna družba, katere knjige izhajajo danes celo v višjih nakladah kakor v marsikaterem letu pred zadnjo vojno, ko je delala v vse drugačnih možnostih z lastno tiskarno.

Ne vemo, kaj bi bilo pridobljeno, če bi Mohorjeva družba sledila nasvetu pisca (r+r) v Kat. glasu in nehala obstajati. Kvečjemu to, da bi se počasi izgubila tudi tradicija »mohorjevih knjig« in se pozabilo na njeno stoletno kulturno poslanstvo. Morda se pisec onega članka ne zaveda dovolj jasno, da danes že zapuščajo univerzo ali se zaposljujejo v tovarnah ljudje, ki so bili ob izbruhu zadnje svetovne vojne še dojenčki. Kaj bi ti vedeli o slovenski katoliški kulturni tradiciji, če bi izginila še Mohorjeva družba? Ze samo njeno ime je program v krščanskem smislu in hkrati tudi opozorilo. Pisec članka v Kat. glasu sam omenja, da je med vsemi rednimi in izrednimi knjigami našel samo v koledarju nekaj člankov, ki po njegovem niso v skladu s katoliško publikacijo. Morda je koledar res prepovršno urejen; gotovo ni tak, kakor je bil nekdanje dni. Toda kritiki bi morali opoštevati, da je tudi tak neprimerno dragocen v primeri s stanjem, da bi Slovenci po več kot 100 letih prvič zama čakali nanj in na druge Mohorjeve knjige. Upoštevati je namreč treba tudi tisto, kar je v njem in v vseh Mohorjevih knjigah pozitivno. Člankar v Kat. glasu sam priznava ostalim izdajam letošnjega Mohorjevega knjižnega daru v vsakem pogledu pozitivno vrednost.

OKROG OSEMDESETTISOC

Zdi se nam, da je treba dati uredništvu Mohorjeve družbe — neglede na osebe — celo iskreno priznanje, da vztraja v težavnih razmerah, v katerih se je znašla družba, in priznanje si zasluži tudi vsi tisti krščansko misleči Slovenci, ki jo podpirajo s tem, da vztrajajo kot njeni udje. Ne vemo, koliko jih je bilo letos. Se pred dvema letoma jih je bilo okrog 80.000. To je odlično spričevalo za

slovenske katoličane v vsakem pogledu, ker predstavlja najbolj konkretno potrdilo, da krščanska miselnost v Sloveniji še živi. Treba je vztrajati in reševati tisto, kar še obstaja in kar se rešiti da, ne pa lahkomišlno zaradi nekaj tiskanih strani teksta, o katerem ne vemo, kako je prišel v koledar, vse razdreti. Bogve, če bi se dalo kdajkoli in celo v najugodnejših razmerah Mohorjevo družbo še obnoviti v stari slavi in moči. Če so imeli kdaj slovenski ljudje potrebo po njej, jo imajo danes, morda celo bolj kot v Slomškovem času, ker takrat njene knjige vendarle niso predstavljale edinega krščanskega berila zanje.

Kritik naj si prebere le seznam tistega, kar je Mohorjeva družba izdala v povojnem času, pa ga bo navdalo spoštovanje do njenega dela. Ali ne zažele vse tisto mnogo več kot nekaj nedostatkov? Pomislimo samo na novo izdajo svetega pisma ali na izdaje dveh takih odličnih slovenskih katoliških pisateljev, kot sta Meško in Finžgar, da ne omenjamo nameravanih ali že objavljenih izdaj drugih slovenskih krščansko usmerjenih pisateljev, kot je n. pr. Pregelj.

Na tej strani meje je lahko kritizirati, težko pa je delati in vztrajati v drugačnih razmerah. Zato si zasluži uredniška ekipa Mohorjeve družbe bolj vzpodbudno, opogumljajočo besedo kot hladno, nerazumevajočo kritiko.

Dva obiska v Trstu

V Trstu sta se mudila zadnje dni dva ugledna književnika iz Slovenije, in sicer slavist in kritik Jože Pogačnik ter dramatik Jože Javoršek.

Jože Pogačnik, ki je prebil zadnje mesece s stipendijo v Avstriji, bi se rad поблиže seznanil s kulturnim življenjem naše manjšine na Tržaškem. V ta namen je med drugim stopil v stik s tukajšnjimi slovenskimi pisatelji in kulturnimi delavci. Jože Pogačnik je navdušen nad Rebulovim romanom »Senčni ples«, ki ga ima za najboljši slovenski roman zadnjih let.

NAŠA ANKETA

Kaj menite o Združeni Evropi?

Danes objavljamo nova odgovora na vprašanje »Kaj menite o Združeni Evropi? Kaj pričakujete od nje in česa se bojite?«

SALVATORE KOLLWITZ, strojni stavec

Vprašanje Združenih evropskih držav, kakor je postavljeno danes, nam ne more dati zadostnega zagotovila za zadovoljiv uspeh. Po mojem mnenju je že sam načrt zgrešen; od načrta do praktične uresničitve pa je pot še zelo dolga, posebno še, ker manjkajo pripravna tla. Razne evropske gospodarske skupnosti se sicer trudijo, da bi pripravile ta tla, toda kakor vse kaže, bodo imeli (in že imajo) dobrobit zaenkrat le ogromni evropski industrijski trusti, oziroma ljudje, ki so v neposredni ali posredni zvezi s to evropsko gospodarsko preosnovo. Konkretnega uspeha pa dozdaj proletarske množice niso občutile. Čeprav se carine iz leta v leto postopno odpravljajo, nima to nobenega praktičnega vpliva na proizvode široke potrošnje. Se vedno je trg usmerjen k povišanju cen in posledica tega so tudi zahteve delavstva po povišanju plač. Morda je še preuranjeno zahtevati konkretnih uspehov, vendar pa se mi zdi, da so pobudniki za Združeno Evropo na napačni poti. In ker je že prvi del poti napačno zastavljen, bo toliko težje uresničiti drugi del, to je, duhovno zblizanje med evropskimi narodi. Že na gospodarskem področju obstajajo ogromne razlike med posameznimi evropskimi narodi, kaj šele na duhovnem oziroma kulturnem. To zblizanje bo verjetno še mnogo težje uresničiti, vsaj ne še v bližnji bodočnosti. Če le pomislimo, da še po 15 letih, odkar se je zaključila grozna vojna, ki je

Jože Javoršek pa se je ustavil v Trstu le mimogrede na vožnji v Genovo, kjer se bo vkrcal na nemško ladjo »Frankfurt«, s katero se bo odpeljal na Japonsko. Tja potuje na povabilo japonskega ministrstva za kulturo oziroma njegove komisije za kulturne stike s tujino. Udeležil se bo gledališko-glasbenega festivala v Tokiu, ki bo trajal od 17. aprila do 3. maja. Na poti tja se bo ustavil za tri dni na Cejlonu. Z Japonskega bo odptoval z letalom preko Hawajskega otočja in San Francisca v New York, kjer bo teden dni gost znanega ameriškega dramatika Tennesseeja Williama. Poznata se iz Pariza. Proti koncu maja se bo vrnil z ladjo »Constitution« v Evropo in se bo izkrcal v Neaplju. Med potovanjem bo zbiral snov za novo knjigo.

Čez nekaj dni pa izide pri založbi »Lipa« v Kopru njegov roman, ki ima čuden naslov »Obsedena tehtnica«. V romanu prikazuje usodo nekaterih slovenskih ljudi v današnjem času. Roman se dogaja delno v Alžiriji, kjer je eden njegovih likov tujski legionar, največ pa v Ljubljani. Dejanje se vrti okrog ljubezenskega konflikta v intelektualnem okolju. Seveda posreduje roman bralcu tudi nekaj značilnega današnjega življenjskega vzdušja v slovenski prestolnici. Javorškov roman je zelo moderno in napeto napisan in v njem je gotovo nekaj vpliva sodobnega francoskega romana, ker je Javoršek, kot znano, dolgo živel v Parizu. Napisan pa je kljub slogu izrazito pustolovskega in ljubezenskega romana tudi s krepkim občutkom za psihološko gradnjo značajev. Naj omenimo, da je to prvi Javorškov roman. Dozdaj je objavljaval samo knjige pesmi, esejev, zapiskov o gledališču in pisal seveda največ drame. Javoršek uživa nespolen sloves, da je najboljši sodobni slovenski dramatik.

NIC VEČ FILMOV?

Vlada je med drugimi davčnimi poviškimi sklenila vpeljati tudi pristojbine na vstopnice v kino in gledališča. Dodatek bo znašal od 5 do 20 lir. Lastniki kinodvoran so pa sestavili protest proti novi davčni obremenitvi, v katerem dokazujejo, da morajo že sedaj odšteti eno četrtno kosmatega dobička za davke. Naštevajo dalje, da bodo nova bremena ohromila tudi filmsko industrijo. Če ne bo vlada popustila, grozijo, da bodo zaprli vse kino dvorane in gledališča.

vsaj navidezno strla vse nacifašistične in šovinistične ideologije, državniki niso mogli zagotoviti narodom resničnega miru, (kajti še vedno visi nad nami nekako premirje), potem se nam upravičeno pojavi dvom, da bi ti državniki ali nasledniki bili zmorni uresničiti Združeno Evropo. Brez pripravljenih tal se ne morejo pričeti graditi niti temelji, zato imam vtis, da so pričeli graditi Združeno Evropo pri strehi. Ta nepripravljena zemlja so široke ljudske množice, ki še vedno niso vzgojene v smislu evropske vzajemnosti, ki mora sloneti na enakopravnosti, poznavanju gospodarskih in kulturnih razmer posameznih narodov (velikih in malih), na človečanskem sožitju, razumevanju in sploh na vsem, kar nam pomeni oziroma predstavlja beseda humanizem. Na kratko: najprej bi morali zgraditi evropskega človeka — in šele nato bodo ti ljudje resnično pripravljeni in zmorni zgraditi Združeno Evropo. Na žalost pa nam dogodki doma in po svetu dokazujejo, da odgovorni državniki na raznih mednarodnih konferencah mlatijo prazno slamo, ki ne bo dala nikdar kruha, kajti zrno so si že prej pobrali zase.

JOSIP PODOBNIK, trgovec na Opčinah

Združitev Evrope bo dober korak naprej. Ljudje se bodo seznanili s šegami in navadami drugih narodov in narodi se bodo tako zblizali med seboj. S tem bo uničen pretiran nacionalizem, ki ustvarja sovraštvo in povzroči včasih celo vojno. Človek, ki se nauči spoštovati ljudi drugega naroda, bo le redkokdaj nasel sletkam, s katerimi si skuša imperializem utreti pot. Na poti takega zblizanja med narodi bi morali hitreje napredovati in temu cilju naj bi človek prilagodil svoje življenje in delo.

GOSPODARSTVO

Negovanje senožeti in pašnikov

Tudi za senožeti in pašnike moramo skrbeti, če hočemo, da bo na njih zrastle obilna in tečna krma. To dobro vedo vsi naši kmetovalci, a prav redki pravilno negujejo senožeti in pašnike. Kaj je potrebno?

Najprej je treba poskrbeti, da rastejo res krmne rastline in ne pleveli ter mah. Če nekje raste mah, to pomeni, da je na tistem mestu kislja zemlja. Če je zemljišče močvirnato, moramo predvsem urediti odtok vode. Zemljišče, kjer raste mah pa moramo najprej prevleči z železnimi grabljami ali obteženo ostro brano, da izrujemo mah, ki ga spravimo na kup in, ko se posuši, ga sežgemo. Nato po zemljišču raztrosimo mnogo apna, ki odpravi kisloto tal. Takšno zemljišče moramo seveda pognojiti, in sicer z gnojili, ki vsebujejo tudi apno. Ne bomo n. pr. gnojili s superfosfatom, marveč s Thomasovo žlindro, ki poleg fosforove kisline — v superfosfatu je samo ta — vsebuje tudi precej apna; od dušičnatih gnojil bomo trosili apneni soliter ali apneni dušik in ne čilskega solitra ali žveple-

nokislega amoniaka, ker v zadnjih dveh ni apna.

Če bomo odstranili mah in zemljišče pognojili, bodo žlahtne krmne rastline sicer premagale razne plevelce, vendar je priporočljivo, da podsejemo s semenom žlahtnih krmnih rastlin vse senožeti in pašnike, kjer je ruša redka. Semen žlahtnih krmnih rastlin nam ne more nadomestiti drobir izpod kupov sena na senikih, ker je ta drobir sestavljen iz visokega odstotka prahu, nekoliko manjšega odstotka semen plevela in prav majhnega odstotka semen dobrih krmnih rastlin. Seme krmnih rastlin podsejemo marca ali v začetku aprila, in sicer na zemljišče, ki je bilo prevlečeno z obteženo in ostro brano. Katere krmne rastline so priporočljive, bomo navedli prihodnjič.

Kot smo že dejali, moramo senožeti in pašnike tudi gnojiti. Gnojiti pa moramo z vsemi snovmi, ki jih potrebujejo rastline, in ne samo s fosforovo kislino v obliki superfosfata ali Thomasove žlindre. Zemljišča, na katerih so pašniki in stalne senožeti, so namreč zelo izčrpana in zato je potrebno popolno gnojenje. Najbolj priporočljivo je kakšno sestavljeno umetno gnojilo, ki vsebuje vse potrebne gnojilne snovi. Takega gnojila potrebujemo povprečno po 5 kg na vsakih 100 m². Najprimernejši čas za gnojenje senožeti in pašnikov s sestavljenimi umetnimi gnojili je mesec marec.

Razume se, da moramo s senožeti in pašnika spraviti trnje, kamenje in drugo navlako. Najbolje je, da senožet pregrabimo z ostrimi železnimi grabljami ali obteženo ostro brano. Čeprav ne bi ne podsejali in ne gnojili, bi bile zarezane v rušo koristne, saj bi se v njih nabirala vlaga in od tam pronicala globlje. Koreninam pa bi olajšali dihanje, ki je rastlinam prav tako nujno potrebno kot ljudem ali živalim.

ITALIJANSKE PŠENICE V BOLGARIJI

Svoj čas smo poročali, kako velik uspeh so dosegle nekatere italijanske sorte pšenice v Jugoslaviji, ki se je ravno s pomočjo teh sort osvobodila potrebe po uvozu krušnega žita iz inozemstva. Uspehi v Jugoslaviji so vzbudili zanimanje tudi v Bolgariji. Prve poskuse so napravili z jesensko setvijo 1958, naslednje leto pa so že na široko sejali. Najbolje se je obnesla sorta »S. Pastore«, a tudi »Autonomia« in še nekaj drugih sort se je kar dobro odrezalo, vsekakor mnogo bolje kot vse domače (bolgarske) sorte in tudi boljše kot primerjalne sovjetske sorte »Bezostaja 1«, »Bezostaja 4« in »Skorospelka 3«.

ZNAMKE TRAKTORJEV V ITALIJI

Lansko leto je v Italiji pričelo obratovati nekaj nad 27.000 novih traktorjev, od katerih so 4/5 italijanske proizvodnje, 1/5 pa je uvožena. Od traktorjev, ki so bili izdelani v Italiji, odpade večina, in sicer skoraj polovica, na tvornice FIAT v Torinu. Na drugem mestu je podjetje SAME iz Treviglia, ki jih je lani prodala nad 4.000, se pravi več kot podjetje LANDINI, ki je v proizvodnji traktorjev skozi več let zavzemalo drugo mesto. Poleg omenjenih treh podjetij sta še važni podjetji OM z nad 2.000 traktorji in Lamborghini z nad 1000 novih traktorjev. Imamo nadalje še kakšnih 50 podjetij, ki izdelujejo traktorje, a njih proizvodnja je majhna.

Od inozemskih znamk jih je lani dobavljalo traktorje Italiji 35. Italija je uvozila nad 5000 strojev. Gre za avstrijska, češka, nemška, francoska, angleška, ameriška, švedska in druga podjetja. Največ traktorjev pa je bilo angleške znamke Fordson in Massey-Fergusson, nato nemške Deutz, Steyr, Hanomag, Porsche in Schlueter. Od ameriških je najvažnejša »International«, ki pa ni prodala več kot 300 traktorjev.

ZIVINOREJA V AFRIKI

Število domače živine v Afriki cenijo na okoli 350 milijonov glav, in sicer okoli 115 milijonov goved, 140 milijonov ovc, 93 milijonov koz in okoli 4 milijone prašičev. Vendar o pravi živinoreji se lahko govori samo v nekaterih državah, v drugih pa je število živine sicer visoko, a s to živino le slabo gospodarijo — je sploh ne prodajajo — in služi samo za povečanje lastnikovega osebnega ugleda.

Zelo velika pa je n. pr. razlika v donosu živine in potrošnji mesa v Združenih državah Amerike in v Afriki. Na vsakega prebivalca ZDA odpade letno skoraj 90 kg mesa, na vsakega Afričana pa 7 do 10 kg. Torej je potrošnja mesa v Afriki zelo nizka.

BIVOLI

Vseh bivolov bo na svetu — brez Sov. zveze okoli 95 milijonov. Od teh je v Evropi kakega 1/2 milijona. Bolgarija ima 230.000, Grčija 75.000, Jugoslavija 60.000, Italija 14.000, ostalo je v drugih državah. V Afriki živi tudi okoli 1/2 bivolov. Vsi ostali ali okoli 94 milijonov glav živi v Aziji. Največ ali okoli 45 milijonov glav je v Indiji, 22 milijonov na Kitajskem, po nekaj več kot 6 milijonov v Pakistanu in v Tajlandiji, 4 milijoni na Filipinih, 3 v Indoneziji, nekaj nad 1 milijon v Turčiji, v ostalih državah pa manjše tševilo.

Bivole redijo predvsem kot delovno živino, potem pa za meso in mleko. V Indiji imajo prav dobre pasme bivolov, ki dajo tudi 2250 litrov mleka na leto. To mleko je mnogo bolj mastno kot kravje, saj vsebuje navadno 7, večkrat pa tudi 8-9% maščobe (kravje mleko 4%). Odrastle živali tehtajo nekaj nad 550 kg.

DOVOLJ KALIJEVE SOLI V ITALIJI

V l. 1960 je znašala proizvodnja kalijeve soli v Italiji oziroma na Siciliji en milijon stotov. Zdi se, da je sedaj v Italiji dovolj kalija. Upajo pa, da bodo proizvodnjo še dvignili in začeli kalij celo izvažati. Na Siciliji so namreč odkrili nova bogata ležišča.

ŽENA IN DOM

BODOCA MAMICA

Noseča žena je navadno vsa obupana zaradi sprememb, ki nastajajo na njenih lasih, polti, nohtih in gležnjih. V tolažbo naj ji bo, da vsi ti nevsčeni spremljevalni pojavi nosečnosti po porodu izginejo. Kajpak b ovsaka hotela tudi med nosečnostjo ohraniti prikupen in zdrav videz, pogosto pa ne ve, kako naj ravna. Često dobi noseča žena rjavkaste madeže na obrazu; žal proti temu ni mogoče storiti ničesar, razen morda z maskami, ki belijo kožo.

Tudi z lasmi so težave. Mnoge žene, ki so imele prej pretirano mastne lase, so med nosečnostjo začudeno ugotovile, da so njihovi lasje postali suhi. Pomagajo edino zeliščni odcedki za masažo las, ki jih dobimo tudi že pri nas v lekarnah. Trajna ondulacija ni priporočljiva zadnji mesec pred porodom in tudi ne za časa dojenja.

Več vitaminov v prehrani (surova zelenjava in sadje) preprečuje lomljenje nohtov, ki si jih razen tega v času nosečnosti ne lakiramo.

Zaradi oteklih gležnjev se ni treba razburjati. Če noge preveč otečejo, jih povežimo ali pa obujmo gumijasto nogavico. Važno je, da to storimo še v postelji, preden vstanemo.

Noseča žena naj nosi čevlje s tri ali štiri centimetre visoko peto. Čevlji z zelo visoko peto ali pa brez pete so škodljivi. Teža naj ne bo na petah ali

na prstih, temveč na sredini stopala. Stezniki in pasovi zaradi najrazličnejših vaj za nosečnice niso več v rabi. Če so potrebni, nam to pravočasno svetuje zdravnik.

NEGA POHIŠTVA

- Ali ste na omari za obleko zasledili odtise svojih rok? Namočite koščke plutovine ali krpe v čist terpentin, očistite s tem madeže, nato pa dobro položite omaro z volneno krpo.
- Iz politirane omarice temeljito obrišemo prah, nato namažemo polituro z mešanico dveh delov finega olja in enega dela denaturiranega alkohola. Mešanico moramo temeljito premešati, nakar namočimo v njej krpo, jo dobro ožmemo in zdrgnemo z njo politirane dele. Če je na nekaterih mestih politura poškodovana, naj to popravi mizar.
- Lakirano pohištvo čistimo s hladno vodo, v kateri smo prekuhali platneno vrečico z otrobi. Lakirane dele pohištva zdrgnemo s krpo, ki smo jo namočili v gornjem odcedku.
- Vse vrste barvanega pohištva umivamo z blagimi raztopinami detergentov, najbolje pa je prekuhano milo. S prekuhanim milom (10 dkg mila v litru vode) namažemo krpo, otiramo z njo pohištvo, ga nato umijemo s čisto mlačno vodo ter položimo s suho krpo.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

PREDLOG ZA GOSPODARSKO OBNOVO

Za gospodarsko zaostale kraje ob Beli Teru, Nadiži in sploh v krajih od Vidma proti meji, je bilo stavljenih že dosti predlogov, kako naj se dvigne njih ekonomsko stanje. Oblastva so tudi že večkrat sama pripoznala nujno potrebo, da se nekaj ukrene v tej naravno in umetno zapostavljeni deželi. Vpeljali so delovišča, začeli tu pa tam graditi vzorne hleve, podpirati mlekarne, celo gostinstvo; uvedli kmetovanje in pogozdovanje. Vse to je pa še premalo in kar je še večja hiba, ni smotrno tako urejeno, da bi privedlo h gotovemu cilju: res dvigniti splošno gospodarsko raven dežele.

K mnogim predlogom dodajajo določeni krogi še enega, in sicer, da bi se ustanovile lovske rezerve ali lovišča in da bi te tudi primerjano naselili z živalskim zarodom. Lovski izvedenci pravijo, da predstavljajo ti kraji izredna naravna lovišča za razno zverjad in ptice. Nezaščiteni in divji lov je v gozdovih in planinah v teh krajih zelo iztrebil divjad, zlasti srne, zajce, divje peteline, jerebice ter podobno. Zato menijo, da bi bilo potrebno ustanoviti lovski konzorcij, ki bi najprej skrbel, da se živali razmnože. V petih letih bi se to doseglo; potrebnih bi bilo le nekaj lovskih čuvajev. Nato naj bi se lovišča parcelirala in oddala v najem. Lastniki zemljišč bi prejeli lepo najemnino od lovcev — zakupnikov. Marsikatero zemljišče, ki sedaj ne pride niti z melioracijo do veljave, bi kot lovišče vsako leto vrglo lastniku lepe denarje. Predlog je vsekakor zanimiv, vprašati pa bi bilo treba tudi naše posestnike, kakšno je

njih mnenje. Kazalo bi, da bi županstva odprla posebno anketo.

VIDEM — TRBIŽ

Oblastva že precej časa pretresajo možnost, da se v vsedrjavni osnutek omrežja velikih prometnih žil postavi tudi avtomobilska cesta iz Vidma do Trbiža.

Ta splošni osnutek je že bil predložen senatu. Državno mrežo avtocest so že začeli uresničevati s pomočjo skladov iz IRI. Cestna zveza Videm - Trbiž, ki je danes tako preobremenjena s prometom, da so nesreče na njej že nekaj vsakdanjega, pa še ni prišla v poštev. Vendar so prišli že tako daleč, da bodo naredili načrte za odsek iz Vidma do Karnije. Kdaj pozneje pa šele avtocesto skozi Dogno in po Kanalski dolini.

Za naše kraje bi bilo nujno potrebno, da se uresniči kaj kmalu celotni načrt do Trbiža.

MERNIK

Naš bralec nam piše: »V nedeljo sem se z znanci odločil za spomladanski izlet v Mernik, zadnjo vas naših Brd. Prijetni kraji so ob bivši stari meji, ob tihi Idrijci. Vas

in zaselki Mernika so deloma že v dolini in se štejejo, razen onih po zadnjih parobkih že za Benečijo. Saj do Čedadada ni več daleč.

Svoj čas so bili ti kraji popolnoma slovenski. Slovenske družine so še danes tam na svojih posestvih. V cerkvi slišiš slovenščino in tudi italijanščino. Tamošnji župnik, ki že dalj časa tam pastiruje, rade volje ustreže vernikom obeh narodnosti. Šola je bila slovenska. Potem slovenska in italijanska. Letos pa je prva izginila. Prav ta pojav nas je začudil. Kaj so lani v oktobru kar na mah zginili slovenski otroci, kakor da jih je kdo začaral? Pozvedovali smo malce ter dobili odgovor, da jih je res začarala — nemarnost neke slovenske učiteljice. Ko bi bila morala priti ob določenem dnevu pred šolskim letom dotedanja slovenska učiteljica k vpisovanju otrok, je kratkotalo ni bilo nikjer. Italijanska koleginja je pa kar na brzo roko vpisala tudi slovenske otroke v italijanski razred. Tako sede v razredu štirje slovenski otroci, ki bi se bili vpisali v slovensko šolo, in dva italijanska.

Na takšen način smo izgubili po neopravičljivi nemarnosti ene slovenske učiteljice slovensko šolo v Merniku. Neodpusten greh nad otroki in nad narodom je zakrivila tista gospodična, takšna je bila sodba vseh, ko smo se poslavljali od vaščanov.

Vsem prijateljem in znancem javljamo žalostno vest, da je dne 28. februarja umrl v Benetkah

Dr. HERMAN FERJANČIČ (FERIANIS)

častni svetnik Vrh. kas. sodišča v pokoju

Zena Mimi, sinova dr. Stane in Milovan z ženo prof. Ivo Vadnjal, vnuki Ada in Marjan, Rina Zancanaro, vsi sorodniki in zvesta Nina Forzuti

Benetke, 2. marca 1961

Z današnjo številko začenjamo objavljati izviren fantastični roman »Povratek iz vesolja«, v katerem prikazuje avtor svojo vizijo sveta čez 10.500 let.

13. maja 2592, ob 10.15

To je moj zadnji dan na Zemlji, vsaj na tej strani neskončnega prepada, v katerega se bomo jutri pognali. Prof. Magnussen mi je dovolil, da ga preživim v prostosti.

Snoči sem prišel precej pozno domov. Po sestanku s člani odprave sem povabil Evo v Opero in nato sva se ustavila v »Rouge et Noir«. Samo za hip, je dejala, potem pa se je zelo razživela in uživala v plesu. Ostala sva dve uri. Bila je izredno vesela. Med plesom so mi njeni lasje dražili obraz in ko sem jih poljubljal, je za hip prislonila svoje lice k mojemu, da sem začutil njeno mehko, vonjivo polt. Obšla me je velika nežnost do nje in prijelo me je, da bi ji takoj vse razodel. Na srečo sem se premagal. Bil je njen zadnji srečni večer. Zvedela bo šele iz pisma, ki ga bo prejela, ko bomo že leteli v vesolju. Mislim, da je bolje tako. Zanj in zame.

Nemogoče je, da bi kaj slutila, pa vendar sem imel ves večer občutek, kot da je v njenem vedenju neka posebna nežnost, prav kakor da bi vedela, da se bova kmalu poslovila... za vedno. Morda je čutila to s svojim ženskim instinktom. Bilo je malo ljudi v lokalu in nekajkrat sva plesala sama. Godci so igrali samo za naju. Prišli so z odra in naju obkročili, le pianist je seveda ostal za svojim klavirjem. Kitarist je pel v mikrofonski. Natararji so jo nagovarjali z gospo. To jo je še posebno veselilo, meni pa je to še bolj otežilo srce... Ko sem jo držal med plesom v rokah in čutil toplino njenega telesa, sem imel čuden občutek, kot da se bo to njeno prekrasno telo, nežno in močno hkrati, že jutri spremenilo v prah... Težko mi je opisati tisti občutek.

Povratek iz vesolja

E. Z.

I.

Ko sva se poslovila pred njenimi vrati, se je stisnila pri poljubu z vsem telesom k meni. Šele takrat sem ji povedal, da bom imel danes prosto.

»Če želiš, si vzamem tudi jaz prosto,« je rekla.

Nič se ne spominjam, kod sem se vozil od nje in kako sem spravil avto v garažo. Da ne bi ničesar mislil, sem se lotil sežiganja svojih pisem, dnevnikov in rokopisov, o katerih ne bi rad, da bi jih kdo... podedoval. Drugo naj pošljejo mojemu bratu. Napisal bom še pismo zanj. Začutil sem se zelo samega, kot bi bil že v vesolju.

Proti pričakovanju pa sem trdno spal; vem, da sem sanjal nekaj lepega. V spanju sem se počutil zelo srečnega. A ne morem se spomniti, kaj se mi je sanjalo.

Veselim se današnjega svidenja z njo in obenem se ga bojim, ker bo... zadnje.

Ob 20.30

Čudovito lep majski dan — če bi ne bilo tistih ogromnih naslovov v listih, ki kriče sprašujejo: »Ultimat?« Vsi vemo, da je tisti vprašaj samo za tolažbo, da ljudje ne izgube zadnjega upanja. Nekateri listi so vendarle nadomestili vprašaj s klicajem. Ljudje segajo bolj po prvih. V njih še vedno ni zamrlo upanje, da ne bo prišlo do nove atomske vojne. Vprašaj je samo izraz tega upanja. Toda ima smisel, da varajo sami sebe? Morda ga ima. Pomaga jim živeti, dokler jim je pač dano živeti.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Prvi pregled zimskih športov leta 1961

Recknagel in Šlibar najboljša skakalca na svetu

Dne 24. februarja je v Oberdorfu 27-letni študent gozdarstva na ljubljanski univerzi Jože Šlibar postal novi svetovni prvak v smučskih skokih. Uspeh Jožeta Šlibarja je močno odjeknil v vsej svetovni športni javnosti in je eden največjih uspehov jugoslovanskega športa.

Jugoslovani so odpotovali v Oberdorf z namenom, da izboljšajo državni višek, ki ga je postavil Rudi Finžgar s 117 m. Obljubo so res držali — v osebi Šlibarja, ki je najprej skočil 129 in nato še 131 metrov; nazadnje pa je prišel še nepričakovani svetovni višek.

Da bolje razumemo pomen tega uspeha, podajamo pregled svetovnih viškov s smučmi. Od leta 1870, ko je Norvežan Norheim skočil 19 metrov, pa do danes, je svetovni rekord tako napredoval: 1880 — Haugen (Norveška) 20 m, 1890 — Bye (Norveška) 30 m, 1900 — Tanberg (Norveška) 35,5 m, 1910 — Smit (Norveška) 45 m, 1920 — Haugen (ZDA) 65 m, 1930 — Badrutt (Švica) 75 m, 1940 — Bradl (Avstrija) 107 m, 1950 — Netzell (Švedska) 135 m, 1950 — Luiri (Finska) 139 m in letos Šlibar (Jugoslavija) 141 metrov.

Pred 10 leti se je ves svet začudil Taunu Luiri, a zdaj se vsi čudijo Šlibarju. Deset let je torej trajal ta svetovni višek. Kdor doseže tak uspeh, pomeni, da je skakalec posebne vrste, ki zna popolnoma obvladati vse elemente smučarskega skoka. Šlibar je izredno bojevit, neustrašen, prisenben in daničen tekmovalac. Na startu je psihično popolnoma koncentriran in teži za tem, da na zaletu pridobi največ hitrosti in da »ujame« odziv v pravem trenutku. Kadar se Šlibarju posreči, se odrine tako močno kot le malokateri tekmovalci na svetu. Njegov let je prava posebnost; ni aerodinamičen, kot ga ima Leodolter in tudi ni do kraja stisko izdelan, kot ga ima Recknagel, Šlibarjev skok je igra z zrakom.

SKOK 141 METROV

Res je, da je svetovni višek visel dolgo na nitki. Mnogi skakalci, posebno Leodolter, Recknagel in Happle so si na vse načine prizadevali, da bi ga izboljšali. Vse je bilo zaman. Velja pravilo, da na določenem tekmovalju skakalec samo enkrat skoči zelo daleč, ker je tak skok velika duševna obremenitev in ker polet proti dnu skakalnice vzbuja velik strah. Leodolter si je na vso moč prizadeval prehiteti Šlibarja in se mu je res posrečilo, da je

v elegantnem slogu pristal pri 138 metrih. Leodolter pa je bil ves blede, ko se je ustavil na dnu izteka, ker se mu je zdelo, da bo padel v ravnino. Naslednji dan je Avstrijec skakal 30 metrov manj. Se bolj očiten primer je bil nemški mladinski prvak Happle, ki je veljal pred tekmovalcem za največjega lovca na daljave. In res je Happle tvegaval vse, letel je po zraku dlje kot Šlibar, doskočil je pri 145 metrih, vendar ni vzdržal in je padel. Naslednji dan je Happle komaj dosegel daljave nad 110 metrov.

Šlibar je skočil 141 metrov, strokovnjaki pa so ugotovili, da to še ni skrajna meja zmogljivosti smučarskih poletov. Na skakalnici v Oberdorfu je mogoče skočiti tudi 145 metrov, večjo daljavo pa bi bilo težko premagati. Ing. Klopfer, graditelj te skakalnice trdi, da je presenečen nad zmogljivostjo skakalcev, z majhnimi popravki bi bilo mogoče prirediti to skakalnico za polete dolge okoli 145-150 metrov. Vendar ne bi bilo napak, če bi zgradili neke novo skakalnico za daljave 160 metrov. Znano je, da je inž. Bloudek že pričel pripravljati načrte za novo 160-metrsko skakalnico v Planici. Morda bodo torej misli Bloudka že čez nekaj let postale resnica.

PRIREDITVE V LJUBLJANI

Letošnji poletji na mamutski skakalnici v Oberdorfu so mnogo obetali, saj so si bili prireditelji zagotovili udeležbo najboljših smučarjev na svetu in to od olimpijskega zmagovalca Recknagela pa preko Fincev, Švedov, Norvežanov, Avstrijev pa do Jugoslovancev. Štiri dni so se najboljši svetovni skakalci borili za najboljša mesta in za svetovni rekord v smučskih skokih. Po izjavah samih skakalcev, take borbe kot letos še ni bilo v zgodovini smučskih poletov. Končno zmago je osvojil najboljši skakalec Recknagel (Vzh. Nemčija), ki je v prvem delu tekmovalja osvojil drugo mesto, v drugem pa prvo. V končni skupni lestvici za Racknaglom dobimo naslednje skakalce: 2. Leodolter (Avstrija), 3. Happle (Nemčija), 4. Muench (Vzh. Nemčija), 5. Lesser (Vzh. Nemčija), 6. Šlibar (Jugoslavija), 7. Lukkariniemi (Finska), 8. Habersatter (Avstrija), 9. Maatela (Finska) in 10. Bolkart (Nemč.).

Jugoslovani pa so letos priredili tudi drugo lepo presenečenje, in sicer 5. februarja v Ljubljani, ko je mladi in nadarjeni Marjan Pečar zmagal v veliki skakalni tekmi za pokal Kongsberg. Na startu se je zbralo 33 tekmovalcev iz 6 držav. Najbolj so upa-

li na končno zmago Avstrijec Otto Leodolter, bronasta kolajna, Italijana De Zordo in Zandanel ter Jugoslovan Pečar. Z izrednim slogom je Pečar osvojil prvo mesto pred De Zordom, Leodolterjem, Müllerjem (Avstrija) in Zandanelom. Pri mladincih pa je zmagal Jugoslovan Zajc.

Da se Marjan Pečar uveljavlja v svetovni smučarski eliti, dokazujejo izidi švicarske turneje, ko je pustil za seboj celo srebrno in bronasto medaljo iz Squaw Valleya. V Unterwasserju je Pečar po hudi borbi podlegel samo Fincu Kirjonenu, za seboj pa je pustil dolgo vrsto znanih imen. V St. Moritzu je Pečar imel veliko smolo, ker je pri najdaljšem skoku prve serije padel in se nekoliko poškodoval. Zmagal je Immonen (Finska) pred serojakom Kirjonenom in Norvežanom Bergom. V tretjem tekmovalju v Arosi je Pečar ponovil svoj velik uspeh in zopet osvojil drugo mesto za Fincem Kirjonenom. Tretji je bil Norvežan Helldal skupno s Fincem Immonenom. Nazadnje so se skakalci preselili še v Le Locle, kjer je bilo na šporedu zadnje tekmovalne turneje. Na startu so bili v glavnem isti nasprotniki kot na prejšnjih prireditvah. Pečar se je tokrat izkazal predvsem z novim rekordom skakalnice (70,5 metrov). Zmagal je Fince Immonen pred Italijanom De Zordom in Fincem Kirjonenom. V skupni oceni vse turneje sta na prvih dveh mestih Finca Kirjonen in Immonen.

LESTVICA NAJBOLJSIH

Prvo večje letošnje tekmovalje je bila znana skakalna turneja po Nemčiji in Avstriji, ki je vsako leto uradni uvod skakalnih tekmovalj.

V prvih tekmah je Recknagel, mojster smučarskega skakanja, moral priznati nadmoč Fincev in Rusov. V prvem srečanju te »olimpijske« turneje, ko se zbere vsa smučarska elita, ki jo premore Evropa, v Oberdorfu je zmagal Fince Kärkinen. Recknagel je bil šele deseti. Lepo so skakali tudi Rusi, posebno pa Čakadze. V Garmisch-Partenkirchenu je bil prvi Rus Čakadze. Recknagel se je zelo trudil in je bil drugi. Tretja tekma je bila v prikupnem tirolskem mestu Innsbrucku. Odlični Fince Kärkinen je krepko konkuriral Nemcu Recknaglu in se kljub vsemu trudu ni mogel uvrstiti na prvo mesto. S svojim slogom in izrednimi skoki je Nemeč ponovno potrdil tudi v Bischofshofnu, da je najboljši smučarski skakalec na svetu. Drugi je bil Leodolter, tretji pa Kärkinen. Vrstni red po končani nemško-avstrijski skakalni turneji je naslednji: 1. Recknagel, 2. Leodolter in 3. Kärkinen.

Na drugih pomembnih tekmovaljih sta zmagala Norvežan Malm v Gstaadu in Francoz Millier v Andermattu; v Lahtiji so se na prvo mesto uvrstili kar trije skakalci: Fince Kankkonen, Avstrijec Leodolter in Rus Čakadze.

Iz letošnjih uspehov izhaja, da je najboljši skakalec Nemeč Recknagel, sledijo mu Avstrijec Leodolter, Rus Čakadze ter Fince Kirjonen.

Ubogo človeško srce, je pomislila zdravniška sestra, kako rada bi pomagala, če bi mogla. Zaslila je korake. Potihoma je vstala. Strežnikom je prišepnila, da bi bilo dobro, če bi jo kar v spanju položili na nosila. Možje so prikimali in pristopili. Bolnica pa se je prebudila in v strahu spoznala, da jo hočejo odnesti: »Ne, ne, preč! Delica... moj otrok... saj je sam.«

»Gospa, ne razburjajte se,« je prigovarjala sestra. »Za Delico se nikar ne bojte. Pomislite, da morate ozdraveti. Otrok potrebuje zdravo mater.«

»Da... zdravo mam... očka nima več...« Adrana je zaprla trudne oči. Zahrepenela je, da bi bilo vsega konec, vseh srčnih bolečin.

Ko so jo strežniki dvignili, se je njena volja zopet uprla: »Moj otrok... moja mala Delica!« Glas ji je utonil v solzah.

»Gospa, mirujte!«

»Ne k njemu, ne! On nas zaničuje — pahnil naju je od sebe.« Kašelji jo je ustaval. Iz sosedne sobe se je zaslil tih otroški jok.

»Saj boste brž zdravi,« je tolažila sestra in je pomignila strežnikom.

15.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Toda moj otrok... moj Oskar...« glas je zamrl. Pred Adraninimi očmi se je vse zavrtilo, svet je utonil.

—0—

Doktor Vrtnik je gospodu Vrhovcu razložil, kako je s hčerko. Ta ga je dolgo gledal, naposled je spregovoril: »Tako hudo je z njo? In toliko časa že v bolnišnici?«

Zdravnik je skomignil: »Skoro leto dni je že pri nas. Pljuča so zdrava. Toda posledice... Ona je šibke narave. Dela ne bo možna. Če se bo ravnala po zdravniških nasvetih, bo morda nekega dne še lahko popolnoma zdrava.«

»To se pravi...« Vrhovec je povsobil pogled. Ni mogel povedati zdravniku, da je prepričan v hiši z ženo, odkar je pripeljal otroka.

»Jaz nočem tega otroka. Nesrečo nam bo prinesel,« je vpila prvi dan, ko so pripeljali Delico. Vrhovec je molčal in tudi pozne-

je, ko se je žena prepirala zaradi vnukinje. Kaj je hotel, saj je tudi on obsojal Adranin korak, ko se je omožila. Že zaradi ljudi je moral Delico sprejeti, pa saj je tudi otrok njegove hčerke. In otrok potrebuje njegove pomoči!

Zdravnik je zopet spregovoril: »Povedati vam moram, da bo vaša hčerka še vedno potrebna bolniške oskrbe, tudi če zapusti našo bolnišnico. Toda to ji morate vi kot oče povedati. Zato sem tudi prišel k vam.«

Vrhovec je prikimal in je vstal. Molče je ponudil zdravniku desnico. —

Nekaj dni po tem razgovoru je sam prišel v bolnišnico. Obotavljal se je pred sobo, kjer je ležala Adrana. Nato je potrkal in vstopil. Bledi Adranin obraz se je obrnil k njemu. Za trenutek je Vrhovec obšel kes, a ga je brž potlačil, ko se je spomnil preprirov z ženo.

(Dalje)

41

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

352. Naslednja dva dni so popotniki napredovali bolj počasi. Nešteto krat je profesor Grey zaustavil konja in razgrnil v sedlu stari pergament z zemljevidom. Poti, na katere jih je usmerjala stara risba, so bile tako zavite in komaj razpoznavne, da je v stricu Tomu vstajal strah: »Kaj, če zemljevid ni točen? Kako bomo našli pot nazaj?«

353. Profesor Grey ni izgubil vere v zemljevid. Oči učenjaka so ob poti odkrivale že skoraj zabrisana znamenja, ki so pričala o davno minulemu življenju. Rade volje jih je kazal mladim sopotnikom in jim tolmačil njihov pomen. Tako njihova dolga in utrujajoča pot nikoli ni bila dolgočasna ali enolična. Pred koncem pa jih je čakal še hud napor.

354. Peti dan opoldne se je steza, po kateri so se vzpenjali, tako zožila, da so morali jezdit drug za drugim. Konji so stopali varno, noben kamen se jim ni odkrušil izpod kopit. Profesor je znova razgrnil zemljevid in se nad njim zamislil dalj kot po navadi. Potem je uprl pogled v skalno pobočje, ki se je dvigalo pred njimi, in zadovoljno pokimal.

355. Njegove bistre oči so odkrile med pečini temno odprtino. Pokazal jo je sopotnikom in dejal: »Kmalu bomo na cilju!« — »Hura! Že noč bomo taborili ob našem jezeru!« sta se razveselila Peter in Jim. »Ne, prijatelja,« je odkimal profesor Grey, »danes smo pot že končali. Utaborili se bomo in do večera trdo delali!«

356. Jim in Peter sta hotela v svoji neučakanosti že ugovarjati. Profesor Grey je zagledal nestrpnost v njunih očeh in jima je razložil: »Jezero leži sredi skalne goličave. Mi pa bomo potrebovali za raziskovanje splav. Že tukaj moramo posekati drevesa in jih zavleči skozi predor, skozi tisto odprtino visoko nad nami, na drugo stran.«

357. Brez besed sta Peter in Jim razjahala in si zavihala rokave. Stric Tom je poskrbel za konja in pripravil ognjišče. Hen pa je že sukal v rokah svojo macheto. Peggy se je lotila kuhanja. Ob bogatih zalogah, s katerimi je popotnik oskrbel Alin stric, je bilo pripravljeno hrane kaj lahka zadeva. Profesor je vodil delavce k drevesom.

358. S toporiščem indijske sekirice je trkal ob debela in zaznamoval tista, ki jih bo treba posekati za splav. Henovi macheti se gladka debela niso dolgo upirala. Tudi Jim je spretno sukal svoje priljubljeno orodje. Peter pa je za njima daleč zaostajal, saj ni bil vajen indijskih tomahavkov. Zato je kmalu opustil podiranje drevesa.

359. Ker pa ni hotel zaostati za tovariši, je iskal novo delo zase. Spomnil se je na vezi, s katerimi bo treba debela povezati v splav. Kmalu je nabral velik sveženj ljan in jih zvil v svitek. Tako je bilo kmalu vse pripravljeno in popotniki so zadovoljni sedli k večerji. Profesor je odredil zgodnji počitek zaradi naporov, ki jih še čakajo.

360. Toda popotniki tisti večer še dolgo niso zaspali. Zaviti v odeje so ogledovali zvezdno nebo in senco gora ter se prepustili vsak svojim mislim. Jimu je bilo toplo pri srcu, ko je premišljeval o kulturi in umetnosti davnih prednikov danes tolikokrat zaničevanih Indijancev. Sklenil je, da se bo ponudil profesorju Grey za pomočnika in učenca.